

Szerkesztőség:
Templomudvar 2. szám

Kiadóhivatal:
Sándor király-utca 9. sz.

Sürgőnycim: Délbácska
Telefonszám: 137

DÉLBÁCSKA

Előfizetési árak:
Egy hóra - - 20 dinár
Negyedévre - 60 dinár
Félévre - - 120 dinár
Egyes szám ára:
1 DINAR

NOVISAD, 1922 október hó 13 | POLITIKAI NAPILAP | III. évf. 228. szám | Péntek

Egy angol munkásvezér

néhány nappal ezelőtt nyílt levélben fordult a canterbury érsekhez, felszólítva benne az angol egyház fejét, tegyen tanúságot azon igazság mellett, hogy a versaillesi béke erkölcsi alapja hazugság: *a legyőzöttek felelőssége a világháborúért*. . . . Moret, az angol munkásvezér emlékezteti az érseket arra, hogy néhány héttel ezelőtt nemes erkölcsi lelkesültséggel állította pellengére Genfben a háborút és a militarizmust, s megkérdi, lehet-e harcolni a militarizmus ellen addig, amíg a fentti igazság a győző államok politikájának egész erkölcsi alapja? Négy esztendeje immár, — írja Moret, — hogy Versaillesben egy egész népre, öregekre, középkorúakra, fiatalokra és meg nem születettekire kimondták az ítéletet. Kimondták azzal az indokolással, hogy azok a férfiak, akik a népet vezették amikor a háboru kitört, azt megfontolt szándékkal készítették elő, s indították meg. Ha feltesszük, hogy ez a hihetetlen és fantasztikus vád igaz, kívánná-e Exellenciád egyszerű munkások és parasztok megbüntetését? Vajjon részes-e a whiteheweni munkás a Whitehall minisztereinek bűnös tevékenységében és felelős-e érte? Mikor a háboru kitört, voltak németek, csakugy mint angolok, akik gyermekek voltak; s vannak németek és angolok, akik a háboru óta születtek. A német gyermekeknek ez a tábora rosszul táplált, beteg, elsatnyult egyedekből áll, a tömegnyomor minden testi és lelki nyomorát felvonultatva: ez az ítélet. Ha a háboru titkos összeesküvés volt, egy hetvenmilliós nép nem lehet titkos összeesküvő. Csecsemőket járnai tanuló gyermekeket nem lehet ezzel a förtelmes bűnnel megvádolni. Exellenciád nem ismeri fel ezt a borzalmas bünt egész teljességében? Az apák bűneiért? . . . Kétélű feyver ez; adja az Isten, hogy a mi gyermekeink ne érezzék meg a másik életét. *Volt-e az európai történelemnek valaha is ily tébolyult fejezete? Intrikák és ellenintrikák. Háboru. Tízmillió halott. Négy és fél esztendőn át tartó embergyilkoló örület, kimondhatatlan borzalom. Békeszerződés helyett ítélet, amely a kereszténység történetében példa nélkül áll s amelyet azzal igazoltak, hogy az egész felelősséget az egyik félre korlátozták. Miután a világ jelenlegi urai között egyetlen nagy erkölcsi személyiség nem kelt az igazság védelmére. Önnek kell arra a gondolatra jutnia, hogy amaz igazságtalanság bátor meghatározása talán megadhatja azokat az eszközöket, a mely az Ön által képviselt hatalmas erőnek lehetővé teszi, hogy megadja az*

emberiségnek a békét s világosságot bocsásson arra a világra, amely az igazságtalanság és a tévedés sötétségébe zuhant. A canterbury érsek a nyílt le-

vélre eddig nem válaszolt. Lehet, hogy nem is fog válaszolni, mert ha van hit és igazságérzet a lelkében, akkor elutasító választ nem adhat.

Bonyodalmak az Egei-tengeri szigetek miatt

Az antant legújabb konfliktusa

A Times jelenti: Thrakiában a helyzet nyugtalanító. A görög tisztek fogadkoznak, hogy Thrakiát harc nélkül nem adják át. A görög csapatokban a fegyelem erősen meglazult úgy, hogy kétséges, hogy a csapatparancsnokok együtt tudják-e tartani csapataikat, melyek fosztogatásra készülődnek. Konstantinápolyból jelentik a Le Journalnak, hogy fegyveres *katonák bandákba verődve kifosztották az üzleteket, a tiszteket bántalmazzák és vörös zászlókkal felvonulva a bolsevista himnuszt énekeltek.*

Londonból jelentik: Az eredetileg harminc napban megálapított időszak helyett a megszállás idejét újabban negyvenöt napban állapították meg.

Londonból jelentik: A kisázsiai kérdésben az Egei szigetek kérdése bonyodalommal fenyeget. Angol körök az olaszok igényét e szigetekre igazságtalannak mondják, ellenben elismerik a görögök igényét. Párisban viszont hangoztatják, hogy a szigetekre a törököknek van igényük.

Konstantinápolyi jelentés szerint Brüsszában az angorai nemzetgyűlés küldöttsége Ozman szultán sirjánál ünnepélyes átkot mondott a jelenlegi szultánra, ki az országot elárulta.

Londoni beavatott körök véleménye hogy a keleti válság megoldása a belső válságot is eldönti. A siker Loyd George helyzetét is megerősítette. Anglia függetleníteni akarja magát az antanttól és ezért a kontinentális ügyekkel szemben az érdektelenség álláspontjára helyezkedik.

Rigai jelentések szerint a kemalisták és a szovjet megbízottai külön egyezményt kötöttek.

Az Echange Telegraph római tudósítója jelenti, hogy olasz hivatalos körökben arról értesül, hogy a Mudaniában elhatározott békekonferencia Szku-tariban november 15-én ül össze. Olaszországot Schanzer külügyminiszter képviseli a konferencián. Az angol politikai körök nézete az, hogy a konferenciát semmi szín alatt elhalasztani nem szabad. Angliában máris aggódnak a görögországi események miatt, ahol a további összeomlás jelei mutatkoznak. Attól lehet tartani, hogy a belső viszály tovább terjed és a hatalmak késlekedése a harcias görög alakulatokat csak fel-

bátorítja. A hét zászlóalj nemzetközi katonaság, mely a mudaniai egyezmény értelmében Thrakia kiűritésére ügyel fel, nagyobb részét franciákból áll.

Olaszország az Egei tenger 12 szigetét magának követeli. Az olaszok azt hangoztatják, hogy a világháboru elején a szigeteket a londoni egyezményben Itáliának ígérték, amiért az antant oldalán a háboruba avatkozott. Olasz körökben azt állítják, hogy Anglia félhivatalos nyilatkozatban azért foglalt állást a jogos olasz igények ellen, mivel a maga hatalmi pozícióját a Középtengerben még jobban kiakarja építeni és attól tart, hogy Olaszország helyzete a szigetek birtoka által a Középtenger mentén még fog erősödni. Az United Telegraph szerint a francia kormánykörök a törököknek akarják juttatni a szigetek birtokát. Párisban attól tartanak, hogy a szigetek kérdése bonyodalmakhoz vezethet.

Londonból jelentik, hogy Izmed pasa a szövetségesek képviselői előtt kijelentette, hogy a szovjetkormány képviselőjének jelenléte a végleges békekonferencián török részről elkerülhetetlen alapfeltétel.

Londoni körökben elterjedt hírek szerint Görögország a fegyverszüneti megállapodásokról felvett jegyzőkönyv aláírását megtagadta. Diplomáciai körökben ennek dacára biznak, hogy a békekonferencia, — valószínűleg Szku-tariban — november elején mégis összeül.

A Petit Parisien jelenti, hogy Asalov bolgár miniszter a nagyhatalmakhoz jegyzéket intézett, melyben Bulgária számára a Népszövetség védelme alatt Thrakia autonómiáját követeli. A jegyzék még a menekültek visszaszállítását Thrakiába, a Marica vonal semlegesítését, Thrakia katonai leszerelését, egy semleges zóna felállítását és a bolgár kivitel előmozdítását követeli.

Konstantinápolyból jelentik: A Mudaniában kötött fegyverszüneti egyezmény a török csendőrség létszámát nyolcezer emberben állapítja meg. A biztonsági kordont a Marica nyugati partján állítják fel. A törökök a szerződésben elfogadják a két semleges zónát, melyek egyike a Dardanelláktól 25 kilométerre fog elhuzodni, a másik pedig az Izmid félszigeten a Chabsen — Si-

leki vonalon belül lesz. — A mudaniai fegyverszüneti egyezményt az angorai kormány válasza miatt némi késedelemmel irták alá. A jegyzőkönyv felolvasása után Izmed pasa azt kérdezte Harrington főmegbizottól, vajjon a jegyzőkönyv az utolsó feltételeket tartalmazza-e, mire Harrington azt felelte, hogy ezek az utolsók, mert a szövetségesek eljutottak az engedmények végső határáig.

Londoni politikai körök kijelentik,

hogy a fegyverszüneti szerződés aláírásával még sok vizzálykeltő anyag van. Különösen Olaszországnak Dodekanezos kérdésében tanusított magatartása élesítette ki a helyzetet. Anglia Földközi tengeren ki akarja építeni a hatalmát, ezért ellenzi, hogy Olaszország a földközi tengeri szigeteken új bazist kapjon. Nincs kizárva, hogy a nézeteltérés még konfliktust okoz a nagyhatalmak között.

„A koalíció uralma káros az országra“

Protics kiáltványa a radikálisokhoz — Jugoszláv haladó párt

Beograd. A politikai életnek Pribicevics és Davidovics kibékülésén kívül még más érdekessége is van. Mig Davidovics elhagyta a zagrebi intellektuális által felállított bázist, addig a demokrata pártnak egy másik tagja — a hírek szerint — ezen az alapon élénk politikai működést fejt ki. A beavatottak tudni vélik, hogy Velykovics Voja megegyezett dr. Smoldakával és híveivel és ezekkel együtt egy politikai pártot alakít, melynek címe „Jugoszláv haladó párt“. A párt programjának főpontja a vidovdani alkotmány revíziója. A haladó párthoz közelállók tudni vé-

lik azt, hogy Protics Sztoján is támogatni fogja ezt az akciót.

Protics Sztoján egyébként igen nagy agilitást fejt ki mostanában. Kiáltványában — melyet vasárnap fog közölni — felszólítja a radikális képviselőket, hogy ne támogassák tovább Pasics politikáját és lépjenek ki a demokrata koalícióból, amely az országra és radikális pártra egyaránt káros.

Politikai körökben arról is beszélnek, hogy Protics megjelenik a radikális párt holnapi ülésén, amelyen a zombori határozattal és a demokrata párt bizottságának rezolúciójával foglalkoznak.

Pribicevics és Davidovics kibékültek

Pribicevics győzött a demokrata pártban — Davidovics ismét elnök lett

Beograd. A demokrata párt főbizottságának mai ülésén megtörtént a nagy kibékülés. Pribicevics és Davidovics ismét egy táborban haladnak és ezzel a hetek óta tartó sajtóháború és nyilatkozat meginterjú áradat csak arra volt jó, hogy néhány napig izgalomban tartsák a közönséget. Pribicevics és Davidovics között már tegnap megtörtént az első közeledő lépés, amelyet ezután nem is követhetett más, mint a megegyezés. Ezzel a demokrata párt egysége is meg van mentve és most már ismét teljes erővel követelheti a kormányban mind azon jogokat magának, amelyekről a demokrata párt krízisét felhasználván a radikálisok a maguk számára akartak biztosítani. Pribicevics Davidovics megegyezése nemcsak a demokrata pártra nézve nagyjelentőségű, hanem a kormányra is. A koalíció felől most már elmúlt minden veszély, a demokraták egységesek biznak Pribicevicsben és amint a demokraták a közoktatásügyi miniszternek hű követői ép olyan megbízhatók a radikálisok Pasics számára is.

A megegyezés kétségtelenül Pribicevics nagy sikere, mert Davidovics az elfogadott határozati javaslatban nagyon messze távolodott attól az állásponttól, amelyet zagrebben magáévá tett. Ugy látszik, hogy Davidovics gyengébbnek érezte magát és híveit Pribicevicsnél és követőinél és miután számára is a demokrata párt egysége volt a fontos, alávetette magát a mindenható diktátor akaratának. Pribicevics tehát győzött a demokrata pártban és ezzel visszaszerezte hatalmát, nemcsak a pártban, hanem a kormányban is.

A képviselői klub és főbizottság mai ülésén a következő határozati javaslatot fogadták el:

1. A demokrata párt képviselőházi klubja és legfőbb bizottsága a horvátországi kérdés rendezését égetően szükségesnek tartja.

2. A képviselőházi klub és a legfőbb bizottsága ebben a kérdésben kész együtt dolgozni minden párttal és minden frakcióval, amely összhangban van a vidovdani alkotmánnyal és nem irányul a nemzeti vagy állami egység ellen, különösképpen pedig nem sérti a demokratapárt elvi programját és a párt programjának a jugoszláv ideológiára vonatkozó sarkalatos alaptételeit.

3. A képviselőházi klub és a legfőbb bizottság megerősíti a múlt évi manifesztumot, amely szerint a párt politikája a vidovdani alkotmány szellemében működik. Minden olyan kísérletet, amely odairányul, hogy az alkotmányt megváltoztassák anélkül, hogy a kormányzat és a szuverén részéről arra megfelelő előkészületek történtek volna, elítéli és nem támogat.

4. A képviselőházi klub és a legfőbb bizottság konstatálja, hogy a demokrata párt összes tagjainak egységes akarata a pártegység megvédésére irányul. A határozati javaslatot Krsztelj olvasta fel és a jelenlevők mind nagy lelkesedéssel fogadták.

Az ülés végén feláll Wilder képviselő és azt a javaslatot tette, hogy a párt elnökevé ismét Davidovics Lyubát válasszák meg. A képviselők kitörő lelkesedéssel, egyhangulag elnökké választották meg Davidovicsot.

Davidovics a demokrata párt délután 4 órai ülésén már ismét mint elnök jelent meg. Az ülésen a délszerbiai állapotokkal foglalkoztak és elhatározták, hogy ebben a kérdésben a kormány sürgős közbenjárását és megfelelő intézkedések megtételét kéri.

A magas gabonaárak miatt is csökken a dunai hajózás

A Bácska és a Bánság minimális mennyiségű búzát szállít a Dunán — Csehszlovákia Amerikában vásárol

A Délbácska bécsi szerkesztősége jelenti: Az ezévi dunahajózás forgalma ügyében a DDSG bécsi igazgatóságától kaptuk a következő információt:

— Az idei első félév forgalma bizonyos tekintetben az általános gazdasági viszonyok nyomasztó hatása alatt állott. A forgalom az ősszel sem javult meg, bár ezt vártuk az új termés forgalombahozatala után. Most már egészen tisztán látható, hogy a változott politikai és gazdasági viszonyok milyen óriási hatással vannak minden egyes üzemi belső fejlődésére s még fokozottabb mértékben az olyan vállalkozásokra, amelyek Középeurópa belsejében az internacionális forgalmat bonyolítják le. A Duna forgalmának fokozatos csökkenését tapasztaljuk. Ennek megértéséhez azt is tudnunk kell, hogy a román és jugoszláv gazdaságpolitika feloszlatta a nagybirtokokat, lehetetlenné téve ezzel azok racionális megmunkálását. Ehhez járul még a kiviteli tilalom politikája, ennek következménye például az, hogy

most, a főkampány idején sem uszik bányászati, vagy bácskai buza a Dunán Magyarországra, Ausztria vagy Németországra felé. A beszerzési árak is oly magasak, hogy még a jóvalutájú Csehszlovákia is amerikai búzát kénytelen vásárolni.

— Romániából még érkeznek néha kisebb buza- zab- és tengeriszállítványok, de az életbeléptetett kiviteli tilalom miatt ez is el fog maradni. Minden egyéb szállítás is, a gazdasági viszonyok mostohasága miatt igen szűk keretek között mozog. Eltekintve attól, hogy Csehszlovákiában a magas valuta, Ausztriában pedig a napról-napra rosszabodó pénz nehezíti meg a kiviteli lehetőségeket, a különböző országok pénzügyi intézkedései (devizaközpontok, devizatilalom) roppantul megnehezítik az áruk ellenértékének megszerzését. *Annak a pénzügyi politikának, amely a valuta mindendron való feljavítását célozza, nem utolsó része van abban, hogy a Dunán azelőtt szállított áruk legnagyobb része az idén nem került szállításra. A forgalom állandóan csökken, bár a tavalyi, októberi vizállással szemben az idei kedvezőnek mondható. A szállítás forgalmának ilyen mértékű csökkenése kellemetlen tapasztalata az idei gazdasági évnek, de ez a tény szorosan beleilleszkedik abba a kaotikus eseménysorozatba, amelynek színhelye ma az egész kontinens. Az általános gazdasági krízis természetesen legkevésbé sem kímélheti meg a Duna valamikor virágzó teheráru forgalmát.*

Feloszlátják az olasz kamarát.

Roma. (Eredeti táv.) A fascisták sajtóirodája megcáfolja azon hírt, hogy a fascisták és a kormány között a választásokra vonatkozólag megegyezés jött volna létre. A kormány azonban a fascisták ultimátumára elhatározta, hogy a kamarát feloszlatja és a választójogi reformot az új kamara elé terjeszti. A katolikus néppárt kijelenti, hogy a kormánynak kötelessége a helyzettel szembeállni és az alkotmányt megvédeni. Ha a kormány kötelességét nem teljesíti, ez hazaárulás, melyért felelősségre kell vonni

Gospodarska Banka d. d. Novisad (Gazdasági Bank r. t. Ujvidék)

Elfogad felmondás nélkül belételeket, amelyeket a legkedvezőbb kamattal mellett tőkésít.

Az intézet minden bankszákmába végő üzletekkel foglalkozik. 3664-3-30

A Vojvodina papsága a hitoktatásért

A bácskai esperesek értekezletének memoranduma Pribicevics közoktatásügyi miniszterhez — Még az órarenden kívül is illos a vallásoktatás

(Saját tudósítónktól.) Ismeretes a közoktatásügyi miniszterium azon rendelete, amely eltörölte az iskolában a kötelező vallásoktatást. A csehszlovák és németosztrák mintára megalkotott rendelet sem cáfolja meg azt az igazságot, hogy az erkölcsi nevelés alapja a vallásoktatás, miután éppen az a minisztérium, amely a vallásoktatást eltörölő rendeletét kiadta, fordult már több ízben a papsághoz azzal a kéréssel, hogy minden ténykedésével a háboru alatt és azóta mélyre süllyedt közérkölcse megjavításán munkálkodjék. A templom szűkre szabott tér erre, mert azok, akik erkölcsi felfogásukban beszédes szemorúsággal illusztrálják a romlott erkölcsöket, nem látogatói a templomoknak. S azt a helyet, ahol az elkövetkező generáció lelkét kellene megmenteni a mérgezésről, elzárták a papságtól akkor, amikor az iskolában eltörölték a vallásoktatást. A Vajdaság katolikus papsága valamennyi esperese képviselőjében néhány nappal ezelőtt, Novisadon megtartott tanácskozásán foglalkozott ezzel a kérdéssel. A tanácskozás eredményeképpen a következő tartalmu memorandumot intézték Pribicevics közoktatásügyi miniszterhez:

MINISZTER UR! A bácskai róm. kath. egyház valamennyi kerületi esperese gyűlésre jött össze ez évi szeptember hó 5-én Novisadon, hogy megtalálják módját annak, miként telessenek a legjobb tudásuk szerint eleget a vallásügyi Miniszter Ur 1921. március 29-én kelt V. K. 753/921 sz. a. kiadott rendeletének, csak hogy kénytelenek voltak megállapítani, hogy legjobb szándékuk kerestélvételét más rendeletek teszik lehetetlenné, amelyek nyilvánvalóan sértik államunkban a római katolikus egyházat, valamint annak papjait és híveit ugyanarra, hogy azok a hivatkozott rendelet mindaddig semmi szín alatt nem teljesíthetik, amíg emezek a rendeletek érvényben vannak. Az a hivatkozott rendelet ugyanis felhívja a katolikus papságot, buzgalkodjék a maga részéről is azon, hogy a háboru alatt mélyre süllyedt közérkölcse megjavuljon, nevezetesen, hogy szónoklataikkal jótanácsaikkal bele neveljék a népbe a törvény, felsőbbség, magántulajdon, felebarát tisztelést és a kötelességtudást.

Az egybegyűlt esperesek maguk is megállapították, hogy a közérkölcsek megjavítása csakis vallásos alapon lehetséges — ahol t. i. meg van a legfelsőbb tekintélynek, Istennek tisztelete, akitől származik minden hatalom. Egybehangzó és szilárd meggyőződése az egybegyűlt espereseknek az is, hogy a háboru alatt megromlott lelkü felmentés megjavítása alig lehetne sikeres vállalkozás, mert az ilyenek templomba nem járnak, a papságnak pedig nem áll karhatalom rendelkezésére, amellyel őket a templomba terelhetné. De még mindenki előtt ismeretes az a pedagógiai elv is, hogy a nevelést zsenge korral kell kezdeni, mert az öreg fát már nem lehet hajlítani. Mindazonáltal a Vojvodinában a gyermekeket kivonták a papság nevelői befolyása alól, pedig ez elentétben van nemcsak a vidovdáni alkotmány szellemével, hanem a római katolikus egyház tételes rendelkezéseivel is.

Az SHS. alkotmány ugyanis tizenkettődik paragrafusában a róm. kath. egyházat bevett vallásnak ismeri el, mint ilyennek teljes vallásszabadságot biztosít s ami ebből következik, teljes jogosultságot arra, hogy vallásos életét a maga törvényeiserint fejtsse ki, sőt tovább megy, amidőn a tizenhatodik paragrafusban kifejezetten intézkedik a vallásoktatásról, amelynek ugyanazon törvény-cikk értelmében hitfelekezetek szerint elkülönítve kell történnie és összhangban az illető vallás elveivel.

A mostani helyzet azonban sehogysem összhangzatos sem a róm. kath. egyház hitelveivel, sem a róm. kath. szülők kívánalmaival.

A róm. kath. egyház törvénykönyve, a codex, u. i. az ezerháromszázhuszonkilence-

dik kánonban a papság legszigorubb kötelességévé teszi a vallásoktatást, nem téve különbséget felnőttek és gyermekek közt. Az ezerháromszáznyolcvanegyedik kánon pedig az egyháznak tartja fenn a jogot, hogy a hitoktatás felett a felügyeletet gyakorolja s ugyanezen törvénykönyv értelmében hitoktató nem lehet más, mint akit a püspök arra felhatalmaz. A róm. kath. egyház gyakorlata nemcsak Bácskában, hanem az egész világon évszázadok óta mindig az volt, hogy ezt a fölhatalmazást csakis papi személyeknek adta meg, laikusoknak pedig sőt tanítóknak is csak oly esetben, ha elegendő számu lelkész nem állott volna rendelkezésre, ami jelenleg Bácskára vonatkozólag nem áll. Egyházunk előírása szerint még fölszentelt papok is csak abban az esetben lehetnek hitoktatók, ha erre küldetést nyernek. Mert csak a katolikus papságnak van meg a szükséges bölcséleti és teológiai képzettsége arra, hogy a mélységes hititkokat, elvont hitigazságokat s a szentségekről szóló magasztos tanokat hirdesse, vagy előadja.

Ez a róm. kath. egyház álláspontja a maga törvénykönyvében.

Hogy pedig mi a kath. szülők kívánsága, amelyet az alkotmány tizenhatodik §. említ, azt kiveheti az egyes hitközségek idecsatolt jegyzőkönyveiből, amelyekben az alkotmány 16 §-ra való hivatkozással, ugyszintén a codex 1336. canonja alapján egyhangulag követeli, hogy gyermekeik vallásoktatását feltétlenül lelkész végezze.

Csak hogy sajnos, itt a Vojvodinában a tanhatóság oly rendeleteket adott ki, amelyek teljesen illuzóriusokká teszik a szülőknek akár a jugoszláv alkotmányon, akár az egyházi törvénykönyvben, akár a természeti törvényen alapuló jogait és amelyek homlokegyenest ellenkeznek a vallás szabad gyakorlatainak fogalmával is. Megtiltják ugyanis nekünk papoknak, hogy az iskolában, akár csak órarenden kívül is, hitoktatást végezzünk; sőt tovább mentek. Rendeletek jelentek meg, tanfelügyelőktől és igazgatóktól, amelyek büntetéssel fenyegetik meg a tanítókat, ha meg nem akadályozzák az iskolás gyermekeket abban, hogy az iskolán kívül a templomban a lelkésztől vallásoktatásban részesüljenek.

Ha ezek a rendeletek tovább is érvényben maradnak és a papság működését a vallásos nevelés terén a jövőben sem fejtheti ki, annak csak az az egyetlen következménye lehet, hogy a jövő nemzedék áldozatává válik az államot és egyházat, oltárokat és trónokat felforgató eszméknek.

Annál is sérelmesebbek ezek a rendeletek, mert a tanítás azokban az iskola épületekben folyik, amelyeket az egyes hitközségektől akarattuk ellenére erőszakkal vettek el s így a katolikusok keserveesen ébredtek arra a tapasztalatra, hogy papjaik még csak a lábukat sem tehetik be a tulajdon épületeikbe az elemi iskolákba, jóllehet a papság ünnepélyesen kijelentette, hogy a vallásoktatásért semmiféle fizetést nem követel, hanem hogy azt kötelességből és díj nélkül fogja ellátni.

Alázattal kérjük tehát Miniszter Urat, hogy ezeket a sérelmes rendeleteket azonnal hatályon kívül helyezni, a róm. kath. papságot és híveit jogaik élvezetébe visszahelyezni, nemkülönben arról is intézkedni kegyeskedjék, hogy alantas közegei a jövőben semmi szín alatt meg ne kíséreljék azt, hogy a papságnak gáncsot vessenek, amikor azok az egyházi törvényeken és az alkotmányban alapuló jogait gyakorolják. Annál is inkább követeljük ezt, mert nekünk semmi kifogásunk nincs az ellen, hogy az államhatalom a mi vallásoktatásunkat ellenőrizze, sőt mi több, mi ennek az ellenőrzésnek még örülnénk is, mert ezek az ellenőrzések kedvező alkalmak volnának, melyekből a hivatalos közegek legkönnyebben meggyőződ-

hetnének arról, mily komolyan és szentnek veszi a róm. kath. papság alattvalói hűség esküjét.

Abban a nem remélt esetben, ha Miniszter Ur követeléseink orvoslását megtagadná, vagy elodázná, kénytelenek lennénk panaszunkkal a római nunciatura, esetleg az angol, vagy más külföldi követség útján a Népek Szövetségéhez fordulni.

Novisad, 1922 szeptember 5.

A bácskai róm. kath. esperesek nevében:
(Aláírás)

A memorandumot ma Evetovics János bácsi esperesplébános vezetésével Márton Mátyás kanizsai, Bach János bresztováci, Michler Ferenc becsei, Fátth Ferenc ujvidéki, Wirth Pál hód-sági, Hegedüs Lénárt subotici, Apatity Boldizsár bezdáni és Weinert Péter palánkai kerületi esperesekből álló deputáció adta át Pribicevics közoktatásügyi miniszternek. Pribicevics a parlament épületében csütörtök délelőtt 10 órakor fogadta Bácska katolikus papságának képviselőjét, akiknek válaszában többek között a következőket mondotta:

— Most már nekem is meggyőződésem, hogy az iskolába ismét vissza kell vinni a vallásoktatást. Igéretet tehetek arra nézve, hogy a most készülő törvény már ilyen szellemben fogja rendezni ezt a kérdést. A vallásoktatást természetesen nem a tanítók, hanem a papság végzi.

A küldöttség ezután Korosec nemzetgyűlési képviselő vezetésével Pasics miniszterelnöknel is látogatást tett, aki szintén igéretet tett arra nézve, hogy a vallásoktatást intézményesen, a törvény erejével fogják biztosítani az elemi iskolákban.

Látogatást tett a küldöttség Pellegrinetti pápai nunciussal is, aki ebben az ügyben legfelsőbb helyen, Ofelségénél való közbenjárásáról biztosította a megjelenteket. A küldöttség tagjai a csütörtök esti gyorssal hazautaztak.

Megszilárdultak a terményárak

Élénkség a tengeri üzletben

(Saját tudósítónktól.) A terménypiacon és terménytőzsdén már bizonyos szilárdság jelentkezik. Azaz, az áresés egyelőre megállt. A hat hét óta tartó áresés következtében az árak az egész vonalon átlag 30—40 százalékkal estek és elérték azt a nivót, amelyen egyelőre stabilizálódni fognak. Tartós lesz-e ez a stabilizálódás, az a dinár további sorsától függ. Ha Zürichben ismét emelkedik pénzünk értéke, akkor valószínű, hogy az áresés is folytatódik. Miután azonban pénzügyi körökbe általános az a nézet, hogy a jugokorona mostani helyén fog megállapodni, valószínű, hogy a gabonaneműek árai is megmaradnak a mai szinten.

Különösen a tengeriben észlelhető feltűnően a szilárdság. A tengeri iránt meglehetősen érdeklődés mutatkozik mostanában és ez minden bizonnyal fokozódni fog. A termelők részéről ujabban tartózkodás észlelhető a tengeriben. A régi birtokosok nem igen bocsátják eladásra tengeri készletüket, inkább az új birtokosok azok, akik a piacra vizik terményeiket.

Kötések egyébként ma a legtrikább esetben történnék készpénzfizetés mellett. Főleg pénztár üzletek vannak. A piacon ma a vásárló az ur és ebben a tekintetben kezdünk lassan visszatérni a háboruelőtti állapotokhoz. Az elmúlt hetek ugyan a vásárlók előnyére voltak és némileg ez is hozzájárulhatott a kínálat tartózkodásához. A régi birtokosok közül csak az adott el árut, akinek pénzre volt szüksége és ez is csak annyit, amennyit eladnia kellett. Mindazonáltal az árak emelkedése nem fog bekövetkezni, mivel nagymennyiségű gabona és főleg tengeri van elraktározva a termelőknél. A pillanatnyi tartózkodást rövidesen ismét élénk kínálat fogja felváltani.

6 Dinár a „SOA” szappan,

dacára kitűnő minőségének.

Magyarország külpolitikai és gazdasági helyzete

Budapest. (Eredeti távirat.) Az egységes párt szerdai értekezletén számos bel- és külpolitikai kérdést tettek szóvá. Bethlen miniszterelnök kijelentette, hogy a mai helyzetben semmi sem indokolja a nemzetgyűlés összehívását. Az ellenzéki képviselők, akik az összehívást sürgetik, nem járnak el az ülésekre. Gömbös Gyula és Iklodi Szabó János az inflációs politika ellen szólaltak fel. Ulain Ferenc felhozta, hogy az aranyat és ezüstöt az országból kiviszik, holott azt teaurálni kellene. Kállay pénzügyminiszter megcáfolja a nemes fémeknek az országból való kiszállításának hírét, mert valutajavítási célból eddig még semmit sem vittek ki, legfeljebb külföldi fizetések teljesítése végett, amennyiben erre szükség volt. A mezőgazdasági termények árának szabályozásával kapcsolatban Bethlen miniszterelnök kijelenti, hogy bármily erősek a törekvések a mezőgazdasági termények rekvirálására és makszimálására, ez intézkedések nehezen vihetők keresztül, mert a nép azoknak ellenszegül és így a drágaság ezen rendszabályokkal le nem küzdhető. Erdélyi Aladár a jegybank kérdését veti

fel és a buzavaltúra való áttérést javasolja, mivel az ország nemes fémekkel nem rendelkezik. Erdélyi javaslatát a közgazdasági bizottsághoz utalják. Eckhardt Tibor interpellációt intéz a miniszterelnökhöz és azt mondja, hogy a külföldi lapokban az a hír van elterjedve, hogy az SHS állam a keleti konfliktusban a fegyveres közbelépésért magyar területeket kért az antanttól, amire állítólag ígéretet is kapott. A miniszterelnök válaszul kijelentette, hogy a külügyminiszter a legilletékesebb fórumnál azt a felvilágosítást kapta, hogy Anglia sem Romániához, sem Jugoszláviához nem fordult katonai segítségért, így tehát az egész hírből egy szó sem igaz. Eckhardt ezután felvetette a jóvátételi kérdést is. A miniszterelnök kijelentette, hogy a jóvátétel ügyében is javulás várható. Ezen kérdésben pozitívum még nincs, a főbizottság éppen most tárgyalja. Reméli, hogy az antant belátja, hogy két forradalom által feldúlt országtól jóvátételt követelni képtelenség. A miniszterelnök végül kijelentette, hogy a kormány lemondásáról elterjedt hír nem egyéb börtzemanövről.

Pang a noviszádi kereskedelem

A kereskedők panaszkodnak - A közönség nem vásárol - Az áresést várják

(Saját tudósítónktól.) A noviszádi kereskedelemben teljes pangás állott be. A kereskedők körében általános a panasz, hogy a közönség nem vásárol semmit, vagy legfeljebb a legszükségesebbeket szerzi csak be. Pedig más esztendőben, ősszel alig győzték a kereskedők kielégíteni a vásárlókat. Az idén egész más a helyzet és ennek meg van a magyarázata is.

A túlságosan felhajtott árak elriasztják a közönséget a vásárlástól, azután meg egészséges ösztönnél fogva lehetetlennek tartja, hogy az iparcikkek mai magas árai sokáig tarthassák magukat, mivel mindazok a körülmények, amelyek a magas árakat előidézték, megszűntek.

Amikor Zürichben a jugokorona megkezdte útját lefelé, a kereskedők voltak az elsők, akik az árakat módosították felfelé. Akkor nagyon hamar Zürich után igazodtak, amit ma nem akarnak megtenni. A korona zürichi emelkedését nem tagadhatják le, de arra hivatkoznak, hogy ők még az alacsony koronáért vásárolták a külföldön az árut és akkor a frank, lira meg a szokol 50 százalékkal magasabban állt mint ma. Ebben ugyan igazuk van a kereskedőknek, csak hogy amikor az árut emelték, akkor nem éltek hasonló okoskodással, mert különben nem adhatták volna el drága pénzen az olcsón vásárolt árut.

A kereskedőknek tehát, ha következetesen akarnak maradni eddigi eljárásukhoz, most

le kellene szállítani az árakat. Árleszállítást azonban sajnos sehol sem tapasztalnak és az árak ma is négy hónap előtti szinten vannak nyugszanak.

A kereskedők tartani akarják a mai árakat, a közönség pedig nem vásárol. Ez a kétoldali passzív rezisztencia azonban nem tarthat sokáig, mert a kereskedők kénytelenek lesznek megkezdeni az árleszállítást. Egyelőre még meg van közöttük a szükséges összhang, mert mindenkinek még a régi áruval van megteleve a raktára. Ezen azonban tul kell adni mert — a divatcikkek és szövetek — divatjukat mulják. Az áresésnek tehát ezért is be kell következnie. Más okok is vannak még, amelyek előidézik majd az áresést, amint egy kereskedő most beszerezte, tehát olcsóbb árut kap, ezt alacsonyabb áron fogja eladni akkor már a többi kereskedő is leszál az árakkal.

Egyébként kereskedői körökben már hallatszanak olyan hangok, hogy meg kellene kezdeni az árleszállítást, mert különben az áru a kereskedő nyakán marad. Különösen a szezon árukat fenyegeti nagy veszély. Néhány kereskedő már meg is kezdte az árjelző cédulák kicserélését, de ezt olyan félve teszi hogy a közönség észre sem veszi. Rövidesen azonban akarva-nemakarva radikális változásokat kell eszközölniök a kereskedőknek az árakban és akkor megszűnik a mai pangás is, mert a közönség újból vásárol majd.

Az utódállamok polgárainak magyarországi követelése

Mennyi dinárt, lelt és szokott kell fizetni a magyar adósoknak a háboru előtti tartozásokért — Nemzetközi arbiter fog dönteni

(Saját tud.) A magyar állampolgároknak az utódállamokkal szemben fennálló tartozásaira és követeléseire nézve a békeszerződés 254 paragrafusa intézkedik, amely kimondja, hogy jugoszláv és román viszonylatban a tartozások rendezése a dinárnak, illetve a leinek a genfi tőzsdén 1918. október havában jegyzett középárfolyamán történik. A cseh-magyar és a lengyel-magyar követelésekre és tartozásokra nézve pedig úgy intézkedik a békeszerződésnek ez a szakasza, hogy az elszámolási kulcsot békés megegyezés híján nemzetközi döntőbíró fogja megállapítani. A magyar bíróságoknál a peres ügyek egész serege van folyamatban, mert az érdekelt felek más megoldás hiányában a bíróság útján akarták érvényesíteni követeléseiket. Ezekben a folyamatban levő peres ügyekben most érdekes fordulat következett be. A magyar igazságügyminiszterium ugyanis, mint értesülünk, a közeli napokban rendeletet bocsát ki, amelyben további intézkedésig felfüggeszti a valorizációs perek folytatását. Erre az intézkedésre, értesülésünk szerint, az szolgáltatott okot, hogy a

bíróságok eljárása eddig sem volt egyöntetű és jogerős ítéletet megfelelő törvényes alap nélkül amugy sem tudtak hozni ezekben az ügyekben. Érdekes, hogy a békeszerződés említett 254 paragrafusát, amely a szóbanlevő tartozások és követelések rendezéséről intézkedik, az események, de facto hatályon kívül helyezték. A genfi tőzsdetanács átirata és a hivatalos genfi árjegyző lapok tanúsága szerint ugyanis 1918. októberében a genfi tőzsdén nem jegyezték sem a dinárt, sem a leit és ennek következtében nemcsak a cseh koronára és a lengyel márkára nézve kell majd átszámítási kulcsot megállapítani, hanem a dinárnak és a leinek a magyar koronához való viszonya tekintetében is. A dolgok mostani állása szerint nincs semmi kilátás arra, hogy ennek a valorizációs kulcsnak a megállapítása az államok közti békés megegyezés útján megtörténhessen s így valószínű, hogy az összes érdekelt államok nemzetközi arbiter döntését fogja kikérni. Amíg ez megtörténik, addig a magyar bíróságoknál a valorizációs perek vitele függőben marad.

HIREK

Az ébredő-keletiek.

A Kölnische Zeitung Oroszországba küldött munkatársa írja:

Moszkva feszülten figyel a Konstantinápolyért folyó harc minden fázisára, a keleti tanácskormány egyébként csendes munkája előtérbe kerül, sőt az utcára is kijut. A Himalája északi és keleti népeinek minden típusa reprezentálva van itt és parádés zenékkal üdvözölték Kemal pasának azon vezényszavát, hogy Konstantinápolyt a törököknek! és egy sok ezer emberből álló ázsiai néptömeg katonai rendben vonult fel az utcákon. Elöl válogatott, nagy, erős kaukázusiak mentek, fekete vagy fehér sapkában, selyemövön függő díszes kardokkal. Melletük a jelszavas táblákat hordozták: „Le az angol beavatkozással!” A Volgatatórok külön csoportot alkotnak, fekete selyem-sapkát és hosszú kaftánt hordanak. Utánuk néhány száz profétaféjű perza vonul fel cilinderrövidű sapkában, amely meg nem szűltett borjú szőrméjéből való. A barnabőrű, fekete szemű férfiak komoly méltósággal mennek és élénk ellentétet képeznek a színes köntösű kaukázusiakkal szemben. A merwi pusztai hatalmas tüze emlékeztet a perzsa vad lovaglása, mikor halványrózsaszínű selyemruhájukban előtűnnek. Utánuk néhai halálos ellenségeik, a puszták igazi fiai, a kirgizek következnek. Őket az orthodox mohamedánok követik, a samarkandi és ferphaniai szorgalmas mezőgazdák, kertészek. És lőszőrftályolba burkolt mohamedán asszonyok mellett színes selyemtaláros, turbános férfiak, a délvidek nevelő napjai, az ezeregyéj varázslatos látványa. Éjszinkék minarettjeik mellől Moszkvába zárandokoltak Kemal egyetlen szavára: Szabadságot az elnyomottaknak!

Az egész menet keverve van oroszokkal, ezt a nyelvet, az ébredő kelet nyelvét mindnyájan értik. A tömeg a nagy orosz szervezet házában megáll. Harminc-negyven ember áll a balkonon, egyenként szónokolnak. Egy orosz után egy japán kommunista beszél angol nyelven. Senkisért érte, de a végén mindenki hurrázik és lengeti sapkáját. Egy német kommunista igyekszik objektívítással ecsetelni a német nép mai helyzetét, amelyet összehasonlít a kelet rabszolgáinak helyzetével. Végül egy perza fölugrik egy kocsi tetéjére és lelkes szavakkal ünnepli az angórai törököket, akik mintaképei a jog és szabadság bajnokainak. A keletiek torkából egyszerre hangzik a kiáltás: Önrendelkezési jogot a népeknek!

Aztán elvonul a menet és mikor az utolsó tatár is eltűnt, egy kéz felénk érintését érzem. Durvakendőjű parasztlaszony kérdi:

— Urani, ugye biztos háborút jelent? Hát sohse lesz vége a mi könnyeinknek?...

— A királyné a romániai koronázáson. Mária királyné tegnap este az Aleksander hajón Orsovába utazott, ahonnan utját vonaton folytatja, hogy résztvegyen a romániai koronázási ünnepélyeken, amelyek 15-től 17-ig terjednek. A királynét Orsováig elkísérte a király is, ahonnan ma este érkezett vissza. A király valószínűleg csak vasárnap utazik Bukarestbe, hogy a koronázási ünnep második napján résztvegyen.

— Becskerek új főispán-kormánybiztosává a belügyminiszter dr. Vlaskalin Milorad belügyminiszteri inspektort nevezte ki, aki a mai napon már el is foglalta hivatalát.

— Befejeződött a noviszádi szabósztrájk. A két hét óta húzódó szabómunkásztrájkban tegnap fordulat állott be. A munkások teljesítették a munkások leszállított bérköveteléseit. A munkások órabéreit a megegyezés szerint harminchat koronában állapították meg, s ezek szerint ma már valamennyi üzemben megkezdtek a munkát.

— Magyar költők versei Németországban. Wieni szerkesztőségünk jelenti. A legnagyobb német kiadóvállalatok egyike, az Insel-Verlag „Bibliotheca Mundi” (Világkönyvtár) című gyűjteményében, amelyben eredeti nyelven adja ki a világirodalom remekait, orosz, héber, spanyol anthológiák után most teljes magyar anthológiát adott ki. A pompás

kiállítású vaskos kötet feleleli az egész magyar lírát a regős és históriás énekektől, valamint Balassa Bálint verseitől kezdve egészen napjainkig. Az anthológiából alig hiányzik olyan költő, aki számottevő képviselője a magyar lírának. A modernek közül Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Kaffka Margit, Gyóni Géza, Tóth Árpád és Szép Ernő szerepelnek. A kötet néhány oldalát a kiváló erdélyi költőnek, Reményik Sándornak, a kolozsvári „Pásztortűz” főszerkesztőjének versei foglalják le, aki a kötetben ismert álnevén, mint „Végvári” szerepel. A kötet azután székegy népballadák és magyar népdalok egészítik ki. A szerkesztés munkáját Gragger Róbertnek, a berlini egyetem tanárának kitünő munkája.

— **Előadás a tifuszos megbetegedésről.** Dr. Jójkics Vladán ma, pénteken délután 3 órakor a Nemzeti Színházban ismeretterjesztő előadást tart a tifusztól, tekintettel a városban legutóbb előfordult több tifuszos megbetegedésre. Az előadás látogatása teljesen díjtalan.

— **Alagut a Montblancon keresztül.** Chamounixből jelentik, hogy az ott működő francia és olasz mérnökök, akik a Montblancon keresztülfurandó alagut tervén már két éve dolgoznak, véglegesen megállapították a furás tervét. Az alagut mintegy 17 kilométer hosszúságra van tervezve s általa új összekötővasut fog megnyitni Franciaország és Olaszország között, mely a francia Chamounixt és az olasz Aosta-völgyet fogja összekötni. A munkálatokat mindkét oldalon már a jövő év tavaszán megkezdik.

— **Mennyi könyv van a világon?** A „Daily Mail” egy olvasójának erre a különös kérdésére a következőket feleli: Megbízható megállapítások szerint a betű feltalálásától, tehát a tizenötödik századtól máig az egész világon husz millió könyvet nyomtak. Magában a tizenötödik században 40 ezer kötet könyv került a piacra. A 16-ik században 570 ezer, a 17-ik században 1,250.000, a 18-ik században két millió és a 19-ik században 8,250.000 könyvet nyomtak. Ez a múlt század elejéig összesen 12.110.000 könyv. Ehhez hozzá kell számítani az időszakos könyvtermékeket, akkor kijön a fenti szám. Ami a jelenlegi évenkénti könyvtermelést illeti, a szakemberek véleménye eltérők, de meg lehet állapítani belőlük, hogy a minimum 283 ezer különböző mű. Az utóbbi 22 évben az évi produkció átlagosan 200 ezer könyv. Egy statisztikus szerint ebből a nagy kvantumából alig 50 ezer darabot őriznek meg, míg a többi megsemmisül.

— **Felborult csónak.** Tegnap délután egyik kamenicai szőlő tulajdonosnője orosz szolgája kíséretében át akart evezni a Dunán. A part közelében a csónak egy uszályhoz ütközött és felborult. Az asszonyt az új hid építésénél dolgozó munkások kimentették, az orosz pedig kiuszott, s így egy önkénytelen fürdőn kívül egyiküknek sem történt semmi baja.

— **Herczeg Ferenc** képes irodalmi hetilapjának, az Új Időknek új száma, Kosáryné Réz Lola és Paul Frank új, érdekes regényein kívül közli Herczeg Ferenc ellesett párbeszédeit a Vörös talár körül támadt színházi afférról, továbbá Moly Tamás elbeszélését, Lyka Károly művészeti cikkét, Sas Ede tréfáját, azonkívül igen sok érdekes, művészi és időszerű képet. A lap gazdag tartalmát kedvelt rovatai, a szépségápolás és a szerkesztői üzenetek egészítik ki. Az Új Idők előfizetési ára negyedévre 25 dinár, mely összeget a Magyar Általános Hitelbank szabadkai fiókja utján utalható át. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, VI. Andrassy-ut 16.

— **Seltersviz** ismét mindenütt kapható.

GYORSIRÓ

— férfi vagy női erő, feltétlenül
perfekt tudásu —, jó fizetéssel
felvétetik az

Ipar és Kereskedelmi
Takarékpénztárnál

Plener Ernő Ferenc Józsefről és Ferenc Ferdinándról

Az emlékiratoknak napról-napra szaporodó tömegéből kiemelkedik érdekességével, komolyságával, de már terjedelmével is egy most megjelent emlékirat, amely már voltaképpen harmadik kötete a szóbanforgó emlékezőeknek. Plener Ernő memoárjainak harmadik kötete jelent meg, Stuttgartban; terjedelme 548 oldal. Nemcsak egy kiemelkedő osztrák államférfi emlékeit tartalmazza ez a könyv, hanem valóságos történelem jelentős mértékben kiszélesíti ismereteinket a habsburgi monarchia történetéről egészen összeomlásig.

Az osztrák államférfi emlékiratainak ez a harmadik kötete az 1891-től 1919-ig terjedő esztendőket történetét foglalja magában. Taaffe választójogi javaslata és bukása, Windischgrätz koalíciós miniszteriuma, amelyben Plener mint pénzügyminiszter vett részt, majd a Windischgrätz Ferenc József haláláig felváltó miniszterek, akiknek működésébe tartozott a választójogi reform, Bosznia annexiója, működésükbe beleesett a világháború kitörése, továbbá Károly király és császár uralkodása, lemondási nyilatkozatáig és a köztársaság kikiáltásáig; ezekkel a címmel jellemezhető röviden Plener emlékiratai harmadik kötetének a tartalma.

Plener, mint a képviselőház tagja, mint miniszter, továbbá mint az urakházának tagja aktíve résztvett a legfontosabb eseményekben és gyakran volt alkalma betekinteni a politikai színház kulisszái mögé. Előadását kiegészítik közlések a minisztertanácsi jegyzőkönyvekből és a történelmi irodalom pontos ismerete. Ennyi közvetlen tapasztalat és tájékozottság nyugalom és objektivitást ad Plener irásának és nyugalom sokszor csak látszólagos és az objektivitás nem haladhatja túl az emberileg lehetséges méreteket. Az osztrák államférfi minden nyugalmon és objektivitáson át is nem tudja eltitkolni mély megindultságát, hiszen látnia kell, hogy hasztalan dolgozott népek megértéséért, hasztalan törekedett pártjának kivezetésére a terméketlen ellenzériségből és végül is meg kellett élnie az egész „mesterséges államépületnek” — miként ő maga nevezi — könyörtelen összeomlását.

Megvizsgálja a hibákat, leírja népek csüggedését, erejük lankadását és közben nem feledkezik meg arról, hogy megírja a kormányok hosszú bűnlajstromát. Óvakodik azonban attól, hogy annyi sok emlékirathoz hasonlóan próféta legyen, aki a múltba jövendöl.

Mint a megelőző két kötetben, itt is bőven foglalkozik a szereplő történelmi személyek jellemzésével. Legelső helyen áll Ferenc József portréja, amely nagyrészt megegyezik a Friedjung által festett képpel. Egyáltalán nem hízog ez a portré, de természetesen távol tartja magát minden túlzástól. Összefoglaló ítélete így hangzik:

— „Hosszu uralkodásából nem hiányzanak a hibák és habozások, de makacs kitartása a régi hagyományoknak legalább egy része mellett mégis támasz volt a monarchia számára. És ha akarati ereje és politikai belátása mögötte is maradt azoknak az uralkodói követelményeknek, amelyeket oly nehezen kormányozható birodalom, mint az osztrák-magyar monarchia megkövetelt, mégis az összeomlás után is emlékezetes marad az ő történelmi alakja, mert egyéniségében életrekeltek birodalmának ellentmondásait és mert a hosszú életű uralkodó változatos életpályájában viszsztatükröződik magának a monarchiának a sorsa”.

Ugyanígy, a fénynek és árnyéknak okos elosztásával tárgyalja Wurmbrand, Gautsch, Schönborn, Javorsky, Kálnoky, Körber egyéniségét. Rossz világításban jelenik meg könyvében Taaffe, aki „lemondásakor romhalmazt hagyott hátra”, továbbá a „könyelmű, tudatlan, nem őszinte Badeni és Stürgkh, aki mint miniszterelnök „korlátolt, gyöngeségből rosszul el fogultságból önféjű volt”. Rendkívül érdekes Ferenc Ferdinándnak a jellemzése: „Kemény volt, parancsoló, türelmetlen, szeszélyes és hirtelen haragu, de egy éles konturu egyéniség minden hibája mellett is, nem volt élvezethajhászó herceg vagy világfi, nagy koncepciójú politikájából táplálkozott a becsvágya, célja volt Nagy-Ausztria, amely korlátok közé szorítja a magyar parlamenti hatalmat”.

SPORT

* **Fontos footbalszakosztályi érteletet tart ma este a NAK a Maros-vendéglőben.** A szakosztályi értekezletre, úgy az első, második, ifjúsági valamint az old-boy játékosok kéretnek pontosan fél 9-re megjelenni.

* **Az NTK-NAK mérkőzés** képezi az őszi saison clouját. Bizonyos, hogyha az idő is kedvez, a találkozásnak rekord közönsége lesz. Mindkét csapat erősen ambicionálja a győzelmet, ami a körülményeket tekintve érthető is. Szédületes tippelések és fogadások esnek mindkét részről, amelynek azonban ezuttal valóban semmi bázisa nincs. Az NTK. bár kitünő együttes felett rendelkezik, nem nevezhető biztos favoritnak. Eppen úgy korai volna a NAK-ról megállapítani, hogy most megismételheti pünkösdi győzelmét. A csapat bár kipróbált erőkből van össze állítva, ugyszólván tréning nélkül megy a küzdelembe. Mi egy eldönthetetlen eredményt várunk.

* **Az amerikai reklám** csinálás trükkje az a mese is, amelyet az amerikai lapoktól a kontinens lapjai átvettek e héten. Dempseyt a legyőzhetetlen amerikai boxbajnokot állítólag egy séta alkalmával inzultálta egy amerikai polgár és vitatkozás hevében Dempseyt felkapván 5 méterre dobta őt a kemény amerikai aszfalton. Az esetet még elhinnék ha nem állna utána az, hogy Dempsey egy boxmérkőzésre hívta ki ismeretlen ellenfelét. A boxmérkőzésen melyen ezer és ezer dollárt fognak bevenni, biztosan Dempsey fog győzni az állítólagos éjjeli támadója ellen. — Miért találták volna ki az egész mesét?

* **Ralph Hocke** a rendkívül szinpatikus megjelenésű német-angol fiú valóban nagy mestere az atlétikának. Az a precizitás amivel ő kezeli a hajlandóságot kell, hogy rövid időn belül hatalmas eredményeket produkáljon.

Tőzsdei árfolyamok:

Zürich, okt. 12. Zárlat. Berlin 0:22 (0:19), Hollandia 208:40 (—), Newyork 536— (535—), London 23:79 (23:69), Páris 40:60 (40:40), Milánó 22:90 (22:80), Prága 18:15 (18:35), Zagreb 2:0550 (2:025), Budapest 0:2175 (0:21), Varsó 0:0550 (0:055), Bécs 0:0070 (0:0075), bélyegezett osztrák korona 0:0078 (0:00875), Bukarest — (—).

A **novisadi terménytőzsde** hivatalos jegyzései 1922. okt. hó 12-én. Bácskai buza 77—78 kg 2¹/₂ kötés 337:50—335 (200 mm), bánáti buza 76—77 kg 3—4¹/₂ zentai paritásban kötés 335—330 (800 mm), bánáti buza 77 kg 3¹/₂ kötés 330 (200 mm), bácskai zab novisadi paritásban kötés 250 (400 mm), bácskai új tengeri márciusra kötés 187:50 (300 mm), bácskai tengeri januárra 20¹/₂ pénztár kötés 187:50 (300 mm), bácskai csöves tengeri kötés 107:50 (1300 mm), bácskai csöves tengeri decemberre kötés 125 (100 mm), bácskai tengeri januárra 75¹/₂ pénztár kötés 175 (500 mm), bácskai tengeri ab B. Bród kötés 310 (100 mm), bácskai fehérbab 1¹/₂ pénztár kötés 315:50 (100 mm), bácskai fehérbab dupl. pénztár kötés 325 (100 mm), bácskai nulláslist g g és g exekutív eladás 487:50 (300 mm), főzöliszt exekutív eladás 462:50 (100 mm), Irányzat lanyha, tengeriben valamivel élénkebb.

Homokfutó,

majdnem teljesen új, fedett,
eladó. — Megtekinthető **Klein**
kocsifényezőnél, Parnogmlina
(Gözmalom) u. 3. 1

Színház—Mozi

A Szloboda Bioskop attrakciója. Ma, október 13-án kezdődik a „Ezren egy ellen” (1001 kaland) című 3 részes nagy Maciste film bemutatása. Maciste ebben a filmben főlülmulja önmagát. Az amit a modern filmtechnika olyan együttese, amely minden idegszálunkat a végsőkig feszíti, érdeklődésünket a legmagasabb fokra csigázza, olyan hajmeresztő bravurokkal, haláltmegvető vakmerőséggel és mégis játszi könnyedséggel viszi véghez Maciste az életveszélyes mutatványok egész sorozatát, hogy méltón kiérdemli nemcsak csodálatunkat, de elragadtatásunkat is.

Felelős szerkesztő: Dr. Szlezák Rezső
Kiadótulajdonos: Fáth Ferenc és társai

Apró hirdetések.

Eladó használt GYERMEKOCSEI, gyermekszék, hintaszék, Lővész-u. 13.

MINDENES FIU felvétetik Futaki út 88. szám alatt. (1-1)

TELJESEN berendezett, megnyitásra váró női divatszalonhoz társnak kerestetik, egy önálló kosztüm munkás, vagy munkásnő. Továbbiak a kiadóban.

OPTÁLÓK FIGYELMÉBE!

Ingatlan forgalmi iroda, közvetíti birtokok, házak, szőlők és egyéb ingatlanok eladását és vételét

DECLEVA ENDRE, PÉCS
Zsolnay Vilmos utca 5. szám.

Orfeum Novisad.

A világhírű FREGOLIA attrakció általános körkivánatra 8 rappal meghosszabbítja vendégszerepését. Búcsufelépése október 15-én, vasárnap. Héftől

okt. 16-tól teljesen új műsor

Ujjonnan szerződött attrakció HAMILTON, a türeményes gyorsfestő, KATHI MERZ és TÁRSA, a szesz-csók átrobatázeneszám. 3770-1-3

Nyitva este 9 órától. Belépődíj nincs.

A Városi Jódosgyógyfürdő vendéglőben

3763-2-2
pénteken, f. hó 13-án este

halpaprikást

rendezek, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívom.

Antunovics András, üzletvezető.

Ügyes kifutófiu vagy leány

azonnali belépésre kerestetik. Cím megtehető „Schmolka” hirdető irodájában Novisad, Futoska pat 2.

APOLLO MOZGÓ

OKT. 13-15

Egy magányos sir.

Dráma 5 felvonásban. Főszerepben Mia May és Konrad Weidt.

Modern tánciskola.

Tisztelettel értesitem a becses közönséget, hogy október 8-tól

Modern Tánciskolai Kurzusokat

nyitottam. A tanfolyamot *diákok, tisztviselők és gyermekek részére* hétfőn, szerdán és pénteken fogom tartani; a tanítási órákat személyesen fogom közölni. Tiszteit tanítványaimat az összes legmodernebb szalon és francia modern táncokra fogom tanítani.

Beiratkozások: Az iskolában, *Alkotmány-utca 24.* Egy táncanfolyam *50 dinárba* kerül. A zongorán Vanyocki zenetanár ur játszik. Nagyszámu látogatást kér

Vidosava Račanski, táncitanító.

Nevelőnő

3774 1-2

2 gyermek mellé uri családba azonnali belépésre kerestetik. Cím a kiadóban.

Vásár-hirdetmény.

A novisadi országos állat és kirakodó vásár 1922. évi október hó 28., 29. és 30-án a Pirosi-uton a református temető mellett fog megtartani, melyre mindenféle állatnak a vérszemes helyről leendő felhajtása szabályozott marhalevéllel meg van engedve.

Minden iparos és kereskedő, valamint az utazó iparosok és kereskedők, akik elárulítás céljából jönnek a vásárra, kötelesek iparigazolványukat magukkal hozni. Aki iparigazolványukat nem hozzák magukkal, azoknak nem fog megengedtetni az árulítás a vásáron.

Ez a rendelet úgy az idegenekre, mint a helybellekre vonatkozik.

Az árulító helyek kiosztása és ellenőrzése végett a vásárra jövő minden iparos és kereskedő köteles iparigazolványát a vészei hatóság felhívására felmutatni.

Akinek nincs iparigazolványa, az nem kap elárulítóhelyet a vásáron.

A vásártéren senkinek sem szabad árulító helyet elfoglalni, míg azt a vásár rendezésével megbízott tisztviselő meg nem határozza.

Novisad szab. és kir. város rendőrszpitányi hivatal, 1922. évi október hó 5-én.

JOVAN BANJANIN s. k. főkapitány.

Garantált és szakemberek által kipróbált

40%

fűtőanyagmegtakarítás, szabadalmazott és bármely kályhához, sparthedhez alkalmazható

„STEDISA”

részletekkel. Központi iroda Novisad, Kralja Petra u. 11.

Képviselők kerestetnek.

DEDITS A.

Spediteur

NOVISAD

Željeznička ulica 100.

3265-30-30

HOTEL ORIENT.

MONOPOL

SÓ

átvételét és szállítását hajón vagy vasuton elvállalja bármily mennyiségben

kedvező feltételek mellett

SLOBODA

Ezren egy ellen

Nagyszabású kalandor-dráma 3 részben.

Főszerepben: MACISTE. I. rész.

Október 13.

Pályázati hirdetmény.

A novisadi rom. kath. hitközség a rókusai templomban megüresedett

kántori állás

betöltésére pályázatot hirdet.

A kántori oklevéllel rendelkező pályázók ajánlataikat a fizetési igények megjelölésével f. évi október hó 10-ig nyújtják be a

Novisadi Rom. Kath. Plébánia Hivatalhoz.
13-0

Eladó iroda-fal,

mindkét oldal fényezett vörös bükkfa, opál üvegekkel. Megtekinthető Kralja Petra 28. fogműterem.

Ugyanitt 1 tanuló a laboratóriumba felvétetik. 3711-9 0

Ajánlok a legolcsóbban saját örlésű finoman

DARÁLT KÖSÖT

CSAK NAGYBAN

GAUSZ JÁNOS

Sódaráló malma.

Novisad, Futoska ulica 66. (11-12)

Varrónő,

4-5

aki szabást és varráshoz ért, egy beogradi konfekciós üzletbe jó fizetéssel felvétele kerestetik.

D. H. Minić Beograd, Brankova u. 3.